

Nationale ombudsman Reinier van Zutphen

‘Aruba, zet de volgende stap om te komen tot een eigen ombudsman’

‘Aruba heeft zijn Staten, een Raad van Advies en een Algemene Rekenkamer. Maar een ombudsman ontbreekt nog in de rij Hoge Colleges van Staat. Ik zou zeggen: Aruba zet daar de schouders onder. Uw burgers moeten, net als in Nederland, het recht hebben om zich tot een ombudsman te kunnen wenden. Ik ben bereid om, waar nodig, te helpen’.

Aldus Reinier van Zutphen, Nationale ombudsman, in zijn online lezing op 22 april voor het Genootschap Nederland-Aruba. Hij sprak met Stephan Sjouke, hoofd Internationale Zaken bij de Nationale ombudsman, voor een groot aantal belangstellingen in Nederland, Aruba, Curaçao en Sint Maarten. Onder hen Mildred Schwengle, lid van de Raad van State van het Koninkrijk voor Aruba, oud-minister van Aruba Marisol Lopez Tromp, Eunice Saleh, president van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie, Anne-Marie Proveyer-Groot, directeur van de Directie Onderwijs Aruba en vele medewerkers, begeleiders én studenten van diverse onderwijsinstellingen.

Veel belemmeringen

Aanleiding voor het Genootschap om de lezing te organiseren was het rapport ‘Kopzorgen van Caribische studenten’ dat de Nationale ombudsman vorig jaar december uitbracht en dat sindsdien politiek en maatschappelijk het nodige heeft losgemaakt. Er komen veel belemmeringen in aan het licht die de studie van Caribische studenten in Nederland ernstig bemoeilijken en ontmoedigen.

Curaçao en Sint Maarten hebben al een ombudsman, waarmee een goede samenwerking bestaat, zei Van Zutphen. In Aruba is weliswaar wetgeving aangenomen om ook een ombudsman aan te stellen, maar de benoeming daarvan laat op zich wachten. Hij opperde dan ook de mogelijkheid dat de Arubaanse bevolking door middel van een petitie bij de Staten aandringt op een snelle benoeming van een ombudsman. ‘Zet die volgende stap’.

Tienduizenden vragen en klachten

Reinier van Zutphen is sinds 2015 de Nationale ombudsman. De Tweede Kamer benoemt hem en heeft hem onlangs herbenoemd. De ombudsman is onafhankelijk en onpartijdig. Jaarlijks ontvangt en behandelt zijn organisatie (circa 180 medewerkers) enkele tienduizenden vragen en klachten van burgers over overheden, in 2019 meer dan 30.000.

Van Zutphen was vele jaren rechter in o.m. Curaçao. In die tijd leerde hij Aruba en de andere eilanden goed kennen. Vertrouwen van de burger in een goed functionerende overheid, vindt hij een belangrijk goed. Kort geleden sprak hij daarover bij kabinetsinformatuur Herman Tjeenk Willink. Ook in zijn lezing gaf Van Zutphen er blijk van hoezeer hij zich daarvoor wil inzetten.

Jaarlijks 1.600 Caribische studenten

Jaarlijks beginnen zo'n 1.600 studenten uit Aruba, Curaçao, Sint Maarten en Caribisch Nederland hun studie aan onderwijsinstellingen in Nederland. De problemen die zij hier ervaren, bestaan al lang en zijn bekend. Maar zij kregen een gezicht in het 91 pagina's tellende rapport van de Nationale ombudsman. Voorzitter Nico van Grieken van het Genootschap Nederland-Aruba citeerde twee studenten, Milena (24) uit Bonaire en Deon (31) uit Aruba.

'Milena koos in 2018 voor Nederland om hier te studeren. Haar was gezegd dat je in Nederland meer kansen krijgt en dat het beter is voor je taal. Zij raakt steeds meer gewend en ingeburgerd, maar [...] het is hoe dan ook zwaar geweest. Milena: 'Er wordt van je verwacht dat je de Nederlandse taal op een bepaald niveau beheerst, maar dat is helemaal niet het geval'. Dat is haar enorm tegengevallen'.

Cultuurschock in Nederland

'Deon kwam in 2010 naar Nederland. In 2018 studeerde hij af aan United POP in Amsterdam. In Aruba, zegt hij, gaat alles heel langzaam. Afspraken worden vaker niet dan wel nagekomen, het tempo ligt laag. Geen wonder dat het een cultuurschock is als je in Nederland komt. De eerste twee jaar in Nederland waren traumatisch. Omdat ik een mbo-studie ging doen, had ik geen recht op begeleiding. Alleen hbo-studenten of studenten die aan de universiteit studeren, hebben recht op hulp van het Arubahuis of een Arubalening'.

De ombudsman vertelde dat de problemen niet alleen met Nederland, maar ook met de Caribische landen te maken hebben. Bij het vinden van een oplossing is het extra complicerend dat er op beleidsniveau in Nederland te weinig samenspraak is en dat het lastig is om alle betrokken ministeries met elkaar aan tafel te krijgen. Ook de Kabinetten van de Gevolmachtigde Ministers in Den Haag zouden meer moeten samenwerken.

Burgerservicenummer

Een eerste groot probleem is het verkrijgen van een burgerservicenummer (BSN). Studenten kunnen dat pas aanvragen als zij in Nederland aankomen en in een gemeente zijn ingeschreven. Sommige gemeenten verstrekken een BSN binnen een paar dagen, bij andere duurt het weken. Zonder een BSN kunnen studenten niet de noodzakelijke dingen regelen, zoals het openen van een bankrekeningnummer'. Van Zutphen pleit er daarom voor dat Caribische studenten een BSN wordt toegekend vóórdat zij naar Nederland vertrekken. De ombudsman is hoopvol en positief gestemd. Hij verwacht dat studenten over twee jaar met een BSN naar Nederland kunnen komen.

Een andere hinderpaal is dat Caribische studenten uit Aruba, Curaçao en Sint Maarten, ondanks hun Nederlandse paspoort, worden uitgesloten van de Nederlandse basiszorgverzekering. Hierdoor komen zij bijvoorbeeld niet in aanmerking voor zorgtoeslag. De Caribische studenten moeten een internationale zorgverzekering afsluiten, maar dat is niet altijd duidelijk en het leidt tot verwarring onder studenten.

Stephan Sjouke, hoofd Internationale Zaken bij de Nationale ombudsman, ging daar in zijn deel van de lezing nader op in en vertelde dat veel studenten, als gevolg van bijvoorbeeld de grote cultuurverschillen, psychologische ondersteuning nodig hebben. Maar deze ondersteuning krijgen

zij nauwelijks vergoed, omdat psychologische hulp niet wordt gedekt door de internationale zorgverzekering.

Studieschuld verdubbeld

De studieschuld is evenzeer een probleem, aldus Sjouke. 'Dat speelt met name na het afstuderen, vooral bij studenten die besluiten terug te keren. Die ervaren veelal dat zij bij het aflossen van hun studieschuld te weinig geld overhouden om van te leven. De salarissen zijn relatief laag en de kosten van het levensonderhoud hoog op de eilanden. Bij de draagkrachtmeting wordt geen rekening gehouden met lokale omstandigheden of andere schulden. Bovendien wordt op de eilanden – in tegenstelling tot in Nederland – niet automatisch de draagkracht bepaald. Hierdoor kan het gebeuren dat oud-studenten meer moeten aflossen dan zij kunnen dragen. Goed overheidsbeleid en een goede afbetalingsregeling voor Caribische studenten zijn vereist'.

Van Zutphen en Sjouke benadrukten dat veel onderwijsinstellingen niet of onvoldoende onderkennen dat Nederlands voor Caribische studenten een vreemde taal is. 'Het is niet de taal die men spreekt als men wakker wordt. Het is en blijft een instructietaal op de scholen. Daar moet verandering in komen. Studenten die hun havo- of vwo-opleiding hebben afgerond zijn slim, met dien verstande dat zij het Nederlands niet als 'native speaker' beheersen'. Aandacht is ook nodig voor mbo-studenten, die als 'free movers' in Nederland niet in aanmerking komen voor begeleiding. 'Hun problemen zijn groot en het is lastig om van deze groep een goed beeld te krijgen'.

Armoede en vluchtelingen

Los van de 'Kopzorgen van Caribische studenten' attendeerde Reinier van Zutphen op de problemen waarmee met name Aruba en Curaçao te kampen hebben: de armoede onder een groot deel van de bevolking (ook op de BES-eilanden) en de problemen met vluchtelingen en migratie vanuit Venezuela. 'Voor zowel de vluchtelingen - kwetsbare mensen, illegaal en uitgebuit - als voor de inwoners geldt dat beide het moeilijk en zwaar hebben. Deze zomer starten wij een onderzoek naar de problematiek van vluchtelingen en asielzoekers'.